

Õiguskantsler

Yoko Alender
Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie nr
Meie 17.10.2024 nr 7-4/241278/2406044

Piirangu kehtestamiseks on vaja seaduslikku alust

Austatud minister

Õiguskantslerile esitatud avaldusest selgub, et Keskkonnaamet on isiku suhtes rakendanud piiranguid ilma seadusliku aluseta. Seadusliku aluse puudumisest on teadlik ka Keskkonnaamet.

Teadaolevalt keelas Keskkonnaamet metsaseadusele vastava raie selle tõttu, et kavandatud raieala lähedale plaanitakse teha ulukiläbipääs. Pole põhjust kahelda, et Keskkonnaamet on hinnanud ökodukti toimimiseks vajalikke tingimusi eesmärgipäraselt. Eeldatavasti kasutavad loomad meelsamini sellist läbipääsu, mis ei erine oluliselt nende tavapärasest elukeskkonnast – metsast. Samas on teada, et võimaliku tulevase ulukiläbipääsu lähiümbruse kaitseks ei luba seadus praegu piiranguid kehtestada. Seaduses on see küsimus reguleerimata.

Isiku õiguste piiramiseks peab alati olema seaduslik alus. Õigusriigis teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel ([Eesti Vabariigi põhiseadus](#) (PS) § 3). Igäühel on õigus enda omandit vabalt vallata, kasutada ja käsutada. Kitsendused sätestab seadus. Omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt (PS § 32 lg 2).

Seega on väga tähtis, et riigiasutused lähtuksid enda tegevuses seadusest ega asuks küsimusi lahendama omatahtsi. Nagu öeldud, ei ole praegu põhjust arvata, et Keskkonnaamet oleks sisulises hinnangus eksinud, kuid tulemus ei vasta seadusele. Võimu kuritarvitamine pole välistatud, kui riigiasutus ei pea otsuseid tehes lähtuma seadusest ning saab iga kord ise otsustada, kuidas juhtum lahendada.

Metsaseaduse § 41 lõige 8¹ näeb ette, et Keskkonnaamet registreerib kavandatava raie metsaregistris, kui see raie vastab õigusaktide nõuetele. Metsaseaduses ega [keskkonnaseadustiku üldosa seaduses](#) pole sätestatud alust, mis annaks õiguse keelata tegevust, mis vastab seaduse nõuetele, kuid võib tulevikus takistada mõne muu olulise avaliku huvi kaitset (nt ökodukti toimimine). Üksnes ametniku hinnang ei saa olla kellegi tegevuse keelamise või piiramise õiguslik alus. Järelikult ei saa ametnik ka öelda, et isiku tegevus on vastuolus ökodukti kaitsevööndi nõuetega – sellist kaitsevööndit pole seaduses ette nähtud.

Kui seaduses puudub tegevust keelav norm, siis ei saa amet seda tegevust omatahtsi keelata isegi juhul, kui keeld tundub mõistlik. Ameti ülesanne on rakendada seadusi sellisel kujul, nagu need on kehtestatud. Kui Keskkonnaamet leiab, et seadus on mõnes küsimuses puudulik, siis on ametil võimalik pöörduda kliimaministri poole ettepanekuga algatada seaduse muutmine.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Riigikohtu üldkogu on öelnud: „Seadusereservatsiooni nõue tuleneb õigusriigi ja demokraatia põhimõtetest ja tähendab, et põhiõigusi puudutavates küsimustes peab kõik põhiõiguste realiseerimise seisukohalt olulised otsused langetama seadusandja. Põhiseaduses ette nähtud pädevus- ja vorminõuete eesmärgiks on tagada põhiseaduse kandvate printsiipide (õigusselguse, õiguskindluse, võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõtte) järgimine ja tõhusam põhiõiguste kaitse. Omandiõiguse piiranguid võib seada üksnes formaalse seadusega või seaduses sisalduva ja eelnimetatud nõuetele vastava volitusnormi alusel“ (RKÜKo 03.12.2007, nr [3-3-1-41-06](#), punktid 21, 22). Täitevvõimule ei või anda pädevust kehtestada seadusega võrreldes ulatuslikumaid piiranguid (RKÜKo 03.12.2007, nr [3-3-1-41-06](#), punktid 21, 22; 16.03.2010, nr [3-4-1-8-09](#), p 160; RKPJKo 31.10.2022, nr [5-22-4/13](#), p 59).

Põhiseaduse § 32 lõige 2 ja § 53 lubavad seadusega kehtestada reeglid (omandipiirang), mille järgi tuleb mingis piirkonnas säilitada kõrgpuistu, selleks et ulukiläbipääs saaks toimida. Seejuures saab Riigikogu seadusega määrata ka tingimused, kas ja kui suures ulatuses saab raiet avalikes huvides keelata ning kui piirang on omanikule väga koormav, siis kehtestada piirangu proportsionaalsuse tagamiseks omanikule ka kohase hüvituse.

Õigusriigis koondatakse kõik piirangu kehtestamiseks vajalikud sisulised põhjused seadusesse ning kõigi isikute taotlused lahendatakse ühesuguste reeglite järgi.

Palun lahendage küsimus seadusest ja põhiseadusest lähtudes. Kui raiest on vaja kiiresti säästa konkreetne katastriüksus, siis ei pea selleks seadusliku aluseta keelama isiku tegevust, vaid tuleks alustada seaduse alusel maaomanikuga läbirääkimisi, et omandada vastav maatükk üldiste huvide kaitseks. Vajaduse korral saab minister algatada seaduse muutmise eelnõu, et reguleerida ulukiläbipääsudega seonduvad küsimused.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Riigikogu keskkonnakomisjon, Keskkonnaamet, avaldaja (isikuandmeteta)